

© Полянський І.Ю., Максим'юк В.В.

УДК 618.1/2-(091)

НАРИСИ З ІСТОРІЇ КАФЕДРИ ФАКУЛЬТЕТСЬКОЇ ХІРУРГІЇ, ЛОР ТА ОЧНИХ ХВОРОБ БУКОВИНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ МЕДИЧНОЇ АКАДЕМІЇ

І.Ю.Полянський, В.В.Максим'юк

Кафедра факультетської хірургії організована в жовтні 1944 року, а з січня 1945 року клінічною базою стало хірургічне відділення обласної клінічної лікарні. На той час у відділенні було 120 ліжок, з яких 100 – загальнохірургічних та 20 – урологічних.

Організатором і завідувачем кафедри факультетської хірургії Чернівецького медичного інституту був професор Цитрицький Євген Річардович, який очолював її з 1944 по 1955 рр. Його кандидатська дисертація "Тканевая реакция в гнойно-хирургической ране под влиянием лизоцима" була видана як монографія. У 1947 році Є.Р.Цитрицький захистив докторську дисертацію "Огнестрельные интрацеребральные абсцессы". Він є автором 18 наукових робіт. У 1948 році йому присвоєно вчене звання професора. Під керівництвом професора Є.Р.Цитрицького виконано дві докторські і п'ять кандидатських дисертацій. В цей період асистентами кафедри були: І.І.Савіних, К.М.Зубков, В.С.Щавінський, І.І.Анисимова, Е.С.Денисенко, Д.К.Гречишкін, О.Д.Юхимець, Л.І.Роман, Н.Т.Дорошкевич, Н.С.Макоха, О.П.Красовський. Науковий напрям кафедри полягав у вивченні проблем діагностики та лікування гнійної інфекції та ендемічного зоба на Буковині. У 1955 році Є.Р.Цитрицький був переведений у Благовещенський медичний інститут.

З вересня 1955 по 1958 рр. кафедру факультетської хірургії очолював Гречишкін Дмитро Карпович, який у 1940 році захистив кандидатську дисертацію "Материалы к топографической анатомии скелета стопы и голеностопного сустава в детском возрасте". Докторська дисертація "К патогенезу хирургического сеп-

сиса", виконана в Чернівецькому медичному інституті, захищена в Луганському в 1960 році. У цей період асистентами кафедри обрано Д.С.Мураткіна (1956) та В.С.Сходницького (1957).

До переїзду в Луганський медичний інститут Д.К.Гречишкін опублікував 17 наукових робіт, в т.ч. монографію "Клиника и терапия огнестрельных повреждений крупных суставов нижних конечностей". У 1952 році він захистив кандидатську дисертацію "Плевральные осложнения у раненых в грудь в армейском и фронтовом районах", у 1961 – докторську дисертацію на тему: "Оментоорганопластика портальной гипертензии. Клинико-экспериментальное исследование". З вересня 1958 по березень 1961 рр. завідувачем кафедри факультетської хірургії був професор Роман Лев Іванович. Науковим напрямком кафедри в цей період було дослідження патогенезу різних форм зоба і оцінка ефективності методів його лікування. Професор Л.І.Роман опублікував понад 40 наукових робіт. Подальша його наукова діяльність пов'язана з кафедрою госпітальної хірургії Чернівецького медичного інституту. З 1959 року на кафедрі почали працювати асистенти О.З.Глібка і О.М.Клименко.

З 1961 по 1962 рр. кафедру очолював професор Ковальов Михайло Маркович, який у вересні 1954 року наказом Міністерства охорони здоров'я призначений ректором Чернівецького медичного інституту. У 1960 році він захистив докторську дисертацію "Материалы к изучению эндемического зоба в Северной Буковине (Вопросы этиологии зоба в свете проблемы микроэлементов. Клиника и хирургическое лечение узловых форм зоба)". Професор М.М.Ко-

*Професор Є.Р.Цитрицький
завідувач кафедри
з 1944 по 1955 рр.*

*Професор Д.К.Гречишкін
завідувач кафедри
з 1955 по 1958 рр.*

*Професор Л.І.Роман
завідувач кафедри
з 1958 по 1961 рр.*

вальов опублікував понад 50 наукових робіт, був відповідальним редактором 12 збірників наукових робіт співробітників інституту. З 1962 року М.М.Ковальов перейшов на роботу до Київського медичного інституту на посаду завідувача кафедри госпітальної хірургії. Під його керівництвом захищено 12 докторських та 48 кандидатських дисертацій. Значна частина з них присвячена оцінці результатів хірургічного лікування ендемічного зоба.

З 1962 по 1971 рр. завідувачем кафедри факультетської хірургії був професор Хенкін Валентин Львович. Докторську дисертацію "Пересадка щитовидної залози" захистив ще у 1949 році. Під його керівництвом розроблялися актуальні питання торакальної та серцево-судинної хірургії, захищено три докторські та вісім кандидатських дисертацій. Професор В.Л.Хенкін активно розробляв хірургічні аспекти патології щитоподібної залози, методи хірургічної пластики з приводу щілин губи, піднебіння, опіків. Він був членом Всеукраїнського товариства хірургів, членом редакційної ради журналу "Клінічна хірургія", головою Чернівецького обласного наукового товариства хірургів. У 1967 році на базі кафедри був створений курс анестезіології і реаніматології, асистентом якого призначено В.Ф.Стащука.

У 1968 році асистент О.З.Глібка переведений на кафедру госпітальної терапії, а асис-

тентом кафедри призначений П.В.Котик, який активно впроваджував оперативні втручання на серці та судинах. У 1971 році асистентом кафедри призначений Г.П.Шамрей.

З серпня 1971 по червень 1980 року кафедру факультетської хірургії очолював доцент Юхимець Олексій Дем'янович. У 1957 році ним захищена кандидатська дисертація "Лечение инфицированных ран терпентином (живицей) из Буковинской пихты". У 1960 році він обраний доцентом кафедри, у вересні 1962 року – призначений ректором Чернівецького медичного інституту, працював на цій посаді до 1974 року. В цей час основний науковий напрямок колективу кафедри був спрямований на ґрунтовне вивчення патогенезу і методів хірургічного лікування зоба, синтез нових лікарських препаратів та дослідження їх властивостей. О.Д.Юхимець опублікував 137 наукових робіт, був редактором 11 збірників наукових робіт співробітників інституту, співавтором монографії "Хирургическое лечение узловых форм зоба", двох навчальних посібників, одного авторського свідоцтва на винахід, понад 30 раціоналізаторських пропозицій. Під керівництвом О.Д.Юхимця підготували і захистили кандидатські дисертації Г.Д.Дейбук, І.Ф.Онофрейчук, М.Г.Триняк, Ю.Л.Волянський, М.М.Олійник.

З 1980 по 1997 рр. завідувачем кафедри факультетської хірургії був професор Мільков Бо-

*Професор М.М.Ковальов
завідувач кафедри
з 1961 по 1962 рр.*

*Професор В.Л.Хенкін
завідувач кафедри
з 1962 по 1971 рр.*

*Доцент О.Д.Юхимець
завідувач кафедри
з 1971 по 1980 рр.*

рис Олегович, який у 1967 році захистив кандидатську дисертацію "Спонтанный пневмоторакс у практически здоровых людей", а у 1975 – докторську дисертацію "Закрытая травма груди". Науковий напрямок колективу кафедри в ці роки був присвячений розробці актуальних проблем торакальної та абдомінальної хірургії. У клініці були створені торакальне та проктологічне відділення, які почали надавати спеціалізовану медичну допомогу населенню краю. В роботу торакального відділення були впроваджені нові технології лікування емпієми плеври, неспроможності кукси бронха. Вагомий внесок професор Б.О.Мільков зробив у вирішення проблеми гострого перитоніту – були розроблені і впроваджені у практику нові методи діагностики та лікування різних його форм.

Професор Б.О.Мільков є автором десяти монографій, серед яких: "Невідкладна торакальна хірургія", "Гострий гнійний перитоніт", "Невідкладна хірургічна допомога в умовах сільської лікарської амбулаторії", "Соединение тканей в хирургии" та ін. За його редакцією вийшли посібники: "Хирургические манипуляции", "Клінічні задачі", "Хірургічна практика". Б.О.Мільков – автор 12 винаходів, більше 300 друкованих праць, заслужений діяч науки і техніки України, "Відмінник охорони здоров'я". Під його керівництвом виконано три докторські (Ф.Г.Кулачек, В.Ф.Стащук, І.Ю.Полянський) і 14 кан-

дидатських дисертацій. В цей період до складу кафедри входили курси анестезіології і реанімації, урології, ЛОР, очних хвороб, стоматології, дитячої хірургії. На кафедрі працювали доценти: Г.П.Шамрей, О.П.Красовський, В.Ф.Стащук, В.І.Ротар; асистенти: Ф.Г.Кулачек, Г.Д.Дейбук, О.М.Клименко, Д.С.Мураткін, І.Р.Шировков, І.Ю.Полянський. Після закінчення клінічної ординатури асистентами стали М.М.Гресько, В.В.Білоокій, Ф.В.Гринчук.

З 1997 року кафедру факультетської хірургії очолює професор Полянський Ігор Юлійович. У 1985 році він захистив кандидатську дисертацію "Развитие и становление топографии грудного протока в раннем онтогенезе человека", з 1987 року – асистент кафедри факультетської хірургії, з 1992 – доцент цієї кафедри. У 1996 році І.Ю.Полянський захистив докторську дисертацію "Особенности развития, перебігу, профілактики та лікування перитоніту при променевому ураженні", з 1996 року – професор кафедри факультетської хірургії, з вересня 1997 року – завідувач кафедри.

Напрямок наукових досліджень кафедри – розробка нових методів діагностики та ефективного лікування поєднаної гострої хірургічної патології, профілактики післяопераційних ускладнень, впровадження нових хірургічних технологій. Під керівництвом І.Ю.Полянського вперше на Буковині впроваджено малоінвазивні

*Професор Б.О.Мільков
завідувач кафедри
з 1980 по 1997 рр.*

*Професор І.Ю.Полянський
завідувач кафедри
з 1997 року*

методи оперативних втручань – лапаро- та торакоскопичні операції; підготовлено п'ять кандидатських дисертацій. Він є автором 205 наукових праць, 23 авторських свідоцтв та патентів на винаходи, понад 180 раціоналізаторських пропозицій.

В різні періоди до складу кафедри входили курси урології, анестезіології та реаніматології, стоматології, які згодом були реорганізовані в окремі кафедри або передані до інших кафедр. У 1997 році до кафедри приєднані курси ЛОР та очних хвороб.

З часу заснування кафедри провідним напрямком її наукової та практичної діяльності було вивчення різних аспектів ендемічного зоба на Буковині та розробка ефективних методів його лікування. Результати досліджень відображені у чотирьох докторських та 15 кандидатських дисертаціях, трьох монографіях, понад 350 наукових працях. До цього часу кафедра залишається єдиним на Буковині науково-практичним центром хірургічного лікування захворювань щитоподібної залози.

Одним із пріоритетних наукових напрямків кафедри є розробка методів ранньої діагностики та ефективного лікування різних форм перитоніту. Запропоновані нові методи оперативних втручань, які захищені патентами і використовуються за межами України. Про визнання науковців з цієї проблеми свідчать їх численні вис-

тупи на наукових конгресах в Австрії, Молдові, Росії, Польщі, публікації робіт у США, Канаді, Ізраїлі, Німеччині, Португалії, Іспанії та ін. За цією темою співробітниками кафедри опубліковано чотири монографії, захищено чотири докторських та 12 кандидатських дисертацій, отримано 15 патентів та свідоцтв на винаходи, проведені численні конференції, симпозиуми та конгреси.

Кафедрою проводяться дослідження з вивчення впливу несприятливих екологічних факторів на перебіг хірургічних захворювань, розробляються методи профілактики післяопераційних ускладнень,

нові органозберігальні операції.

Клініка факультетської хірургії є обласним методичним центром з надання хірургічної допомоги населенню Чернівецької області. Базою клініки є відділення загальної (60 ліжок), торакальної (30 ліжок), судинної (50 ліжок) хірургії та проктології (30 ліжок) Чернівецької обласної клінічної лікарні. Переважна кількість співробітників кафедри є хірургами вищої категорії, які постійно чергують у відділеннях лікарні, обласній санітарній авіації, часто виїжджають у райони області. У клініці кафедри виконується широкий обсяг сучасних оперативних втручань на стравоході, легенях, органах травлення, прямій кишці, кровоносних судинах.

Значна увага приділяється підготовці студентів та молодих хірургів. Видано п'ять навчальних посібників, розроблена комп'ютерна тестова програма з факультетської хірургії. І.Ю.Полянський є співавтором першого в Україні навчального компакт-диска "Факультетська хірургія" та підручника "Факультетська хірургія". У навчальному процесі широко застосовуються новітні технології – комп'ютерні програми, відеофільми, тренажери.

Кафедра є базою з підготовки лікарів-інтернів за спеціальністю "Хірургія". З 2001 року проводяться передатестаційні цикли навчання та стажування для лікарів-хірургів, курси тематичного удосконалення з малоінвазивної хірур-

гії, проктології, судинної та торакальної хірургії. До післядипломного навчання було залучено понад 550 лікарів.

Нині на кафедрі факультетської хірургії працюють висококваліфіковані викладачі.

Професор Б.О.Мільков, куратор торакального відділення, продовжує наукові дослідження патогенезу та лікування різних форм перитоніту.

Доцент Г.П.Шамрей¹, кандидатську дисертацію "Функціональний стан печінки після пластики сечових шляхів сегментом тонкої кишки" захистив у 1967 році. Г.П.Шамрей є провідним спеціалістом у галузі ендокринної хірургії, має вищу лікарську категорію, автор 127 публікацій та 13 рацпропозицій.

Доцент В.В.Білокий, кандидатську дисертацію "Ендотоксикоз при гострій хірургічній патології і методи його діагностики" захистив у 1994 році. Лікар вищої категорії, автор 120 публікацій, п'яти патентів, 20 рацпропозицій.

Доцент Ф.В.Гринчук, кандидатську дисертацію "Особливості перебігу, діагностики та лікування гострої кишкової непрохідності на фоні променевого ураження" захистив у 1997 році. У 2000 році запланував докторську дисертацію. Лікар вищої категорії, автор 85 публікацій, п'яти патентів, 12 рацпропозицій.

Доцент В.В.Андрієць, кандидатську дисертацію "Профілактика та лікування окремих форм післяопераційного перитоніту" захистив у 1998 році. Лікар вищої категорії, автор 65 публікацій, шести патентів, шести рацпропозицій.

Доцент М.М.Гресько, кандидатську дисертацію "Ефективність корекції титру специфіч-

них антитіл у комплексному лікуванні гострого перитоніту" захистив у 1991 році. Лікар вищої категорії, автор 93 публікацій, двох рацпропозицій, одного інформаційного листа.

Асистент Д.Б.Домбровський, кандидатську дисертацію "Шляхи оптимізації комплексного лікування хворих на калькульозний холецистит" захистив у 2002 році. Лікар другої категорії, автор 31 публікації, п'яти патентів, чотирьох рацпропозицій.

Асистент В.В.Максим'юк, кандидатську дисертацію "Санация очеревиної порожнини в комплексному лікуванні різних форм перитоніту" захистив у 2003 році. Автор 39 публікацій, восьми патентів, восьми рацпропозицій, одного інформаційного листа.

Асистент С.П.Бродовський, у 2002 році запланував кандидатську дисертацію. Автор 54 публікацій, 17 патентів, шести рацпропозицій.

Асистент М.І.Шермет, у 2002 році запланував кандидатську дисертацію. Лікар другої категорії, автор 15 публікацій, двох патентів, однієї рацпропозиції.

Основні напрямки науково-лікувальної роботи кафедри: 1. Лікування хворих з гострими хірургічними захворюваннями на фоні поєднаної патології. 2. Впровадження і оцінка результатів лапаро- та торакоскопичних оперативних втручань. 3. Хірургічне лікування захворювань щитоподібної залози та профілактика післяопераційних ускладнень. 4. Розробка нових методів профілактики неспроможності кукси бронха. 5. Розробка сучасних методів діагностики та лікування хворих на неспецифічний виразковий коліт.

НАРИСИ З ІСТОРІЇ КАФЕДРИ ФАКУЛЬТЕТСЬКОЇ ХІРУРГІЇ, ЛОР ТА ОЧНИХ ХВОРОБ БУКОВИНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ МЕДИЧНОЇ АКАДЕМІЇ

І.Ю.Полянський, В.В.Максим'юк

Резюме. У статті наведені основні етапи наукової та практичної діяльності кафедри факультетської хірургії, внесок науковців у становлення хірургічної допомоги населенню Буковини.

Ключові слова: хірургія, історія, Буковинська медакадемія.

ESSAYS FROM THE HISTORY OF THE DEPARTMENT OF GENERAL SURGERY, ENT AND EYE DISEASES OF BUKOVINIAN STATE MEDICAL ACADEMY

I. Yu. Polians'kyi, V. V. Maksymiuk

Abstract. The paper deals with the main stages of scientific and practical activity of the Department of General Surgery, the contribution of researches in setting up surgical aid to Bukovyna's population.

Key words: surgery, history, Bukovinian State Medical Academy.

Bukovinian State Medical Academy (Chernivtsi)

¹ Шамрей Г.П. – помер 9 лютого 2005 р.